

Justisdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.

Vår ref.

Dato: 30.01.12

Høringsuttalelse: - NOU 2011: 10 - I velferdsstatens venterom. Mottakstilbudet for asylsøkere.

NKVTS vil berømme utvalget for en god og grundig utredning. Vi har valgt ikke å gå inn i hele utredningens innhold, men har konsentrert oss om Del IV; Mottakstilbudets innhold, kapitlene 26 og 27, med fokus på barn. Vi ønsker å fremheve noen punkter som utvalget har tatt opp, men også føye til enkelte andre punkter som ikke har vært berørt i utredningen.

Kapittel 26: Barn

Utvalgets anbefalinger vedrørende barnehage-, skole- og fritidstilbud for asylsøkerbarn støttes til fulle. Vi mener at i tillegg til dette bør asylsøkerbarn også sikres plass i aktivitetsskole eller skolefritidsordning (SFO) etter skoletid. For barn som bor i mottak er ikke bare barnehage og skole, men også SFO en sentral utviklings- og helsefremmende arena.

Asylsøkerbarns tilgang til SFO tas også opp i en nylig utkommet NOVA-rapport (Sletten, M. Aa. og Engebretsen, A. I. 2011), skrevet på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. På side 10 i rapporten påpekes følgende:

Asylsøkerbarn i ordinære mottak har i all hovedsak ikke tilgang til skolefritidsordning (SFO). Verken mottakene eller foreldrene har pr. i dag mulighet til å betale for dette tilbudet. Nesten alle mottaksansatte som ble intervjuet, påpekte hvor uheldig det er at asylsøkerbarn i ”SFO-alder” ikke fikk tilgang på SFO som en kilde til språkopplæring og integrering.

Det å kunne omgås andre barn på en mer uformell måte enn skolen tillater, fremmer minoritets-/asylsøkerelevs norskferdigheter samt deres sosiale og kulturelle kompetanse (Pastoor 2012). Tilgang til SFO er derfor av stor betydning for asylbarns muligheter for sosialisering, inkludering og mestring.

Kapittel 27: Bo- og omsorgstilbud for enslige mindreårige over 15 år

Utvalgets vurderinger og anbefaling vedrørende bo- og omsorgstilbud for enslige mindreårige over 15 år støttes på generelt grunnlag. Vi mener likevel det er viktig at omsorgsbegrepet, og dermed innholdet i omsorgstilbudet, drøftes mer inngående.

27.3.1 Omsorgsbegrepet.

Det antydes i utredningen at begrepet ’omsorg’ har to hovedbetydninger; 1. som ettersyn, pass, pleie, osv. og 2. å nære omsorg for noen med interesse og omtanke.

Ad 1. Den første beskrivelsen av omsorg, som refereres til som 'formell omsorg', er etter vårt syn et for enkelt og passivt begrep i forhold til enslige asylsøkerungdommer over 15 år. Dette er ungdom som strever med både traumatiske opplevelser fra fortiden og med å tilpasse seg det nye vertssamfunnet, men som samtidig også er vanlige barn og ungdommer som ikke kan ta pauser fra sitt eget liv og sin egen utvikling fra barn til voksen. Omsorgstilbudet bør derfor også inkludere utviklingsstøttende tiltak. God tilgang til konstruktivt samspill med voksne som bidrar med veiledning, oppfølging og opplæring, samt kontakt med jevnaldrende gjennom deltakelse i skole-/opplæringstilbud og fritidsaktiviteter, er avgjørende for ungdommenes utvikling. Omsorgsbegrepet bør ta utgangspunkt i en utvidet forståelse av omsorgsbegrepet - se pkt. 27.3.2, der det refereres til Eide og Broch (2010). En slik utvidet forståelse av omsorgsbegrepet innebærer også et mer helhetlig omsorgstilbud.

Ad 2. Den andre betydningen av omsorg som beskrives som 'interesse og omtanke', bør uten tvil være en del av den omsorgen som tilbys enslige mindreårige asylsøkere som er kommet til Norge uten foreldre eller andre med foreldreansvar, m.a.o. uten omsorgspersoner. Barns rett til omsorg er helt sentralt i FNs barnekonvensjon som er inkorporert i norsk lov. Det er viktig å gi asylbarn/ungdom en omsorg som styrker deres muligheter for mestring og utvikling, slik at de vil kunne lykkes i det nye samfunnet.

Ankomst- og mottaksperioden er en kritisk fase som er med på å legge grunnlaget for barns helse og utvikling (Kohli 2007, Wade m.fl 2005, Watters 2008). Skillet mellom barn over og under 15 år er et kunstig skille med hensyn til hvilke behov de har for omsorg og oppfølging. Juridisk sett er alle under 18 år barn, hvilket utløser bestemte rettigheter, og et 16 år gammelt barn har ikke nødvendigvis mindre behov for omsorg enn et 14 år gammelt barn. En engelsk studie viste at den eldste gruppen enslige mindreårige asylsøkere, som hadde en omsorgssituasjon hvor de fikk mindre oppfølging, hadde større tendens til skolefravall og sosial isolasjon (Wade m.fl. 2005). Studien fant også at tilpasning i skolesituasjonen var særlig vanskelig for de barna som var over 15 år (ibid.). Derfor bør innholdet i omsorgstilbudet for denne aldersgruppen drøftes inngående, og herunder om Bufetat bør ivareta disse barnas omsorgsbehov. For de barna som fyller 18 år i mottaksperioden, vil det å være i barnevernets system kunne innebære muligheter for videre oppfølging fra barnevernet, selv om de da juridisk sett ikke lenger er barn, men likevel fremdeles har de samme behovene.

Det bør derfor etter vårt syn tilrettelegges for et helhetlig omsorgstilbud for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år i kraft av at det dreier seg om barn/ungdom i utvikling i en sårbar livssituasjon. Et godt omsorgstilbud i tiden ungdommene er i mottaksfasen vil være positivt for deres videre utvikling, noe som vil komme både dem og samfunnet til gode – enten det er med tanke på bosetting og integrering i det norske samfunnet eller ved retur til hjemlandet.

Aldersbestemmende tester.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) startet i 2008 en intervensjons-, kartlegging- og oppfølgingsstudie av enslige mindreårige asylsøkende gutter mellom 15 og 18 år; Expressive Arts In Transition (EXIT), der et representativt utvalg av 200 enslige unge blir testet for psykisk helse og fungering ved ankomst og fulgt opp etter 3 mnd., 1 år og 2 år. Inklusjonsfasen var avsluttet sommeren 2011. Preliminære data fra prosjektet tyder på at det å bli aldersbestemt til å være over 18 år, med påfølgende plassering på voksenmottak, kan predikere hvem av disse ungdommene som får en forverring av sin symptombelastning. Samtidig er det vitenskapelige grunnlaget for aldersbestemmelsen gjennom skjelett- og tanntesting blitt vurdert som usikkert av enkelte forskere (Hjern et. al. 2012). Vi mener det er viktig at grunnlaget for de aldersbestemmende testene blir utredet nærmere.

Litteraturhenvisninger

- Hjern, Anders, Brendler-Lindqvist, Maria og Norredam, Marie(2012): Age assessment of young asylum seekers. *Acta Paediatrica*, 101:4-7.
- Kohli, R (2007): *Social work with unaccompanied asylum seeking children*. Palgrave Macmillan
- Pastoor, Lutine de Wal (in press). Skolefritidsordningen som fönster mot norsk barndom: Majoritets- og minoritetsbarns deltagande och samspel. I Maren Bak og Kerstin von Brömssen (red.) *Barndom och migration i en nordisk kontext*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- Sletten, Mira Aa. og Ada I. Engebrigtsen (2011): *Kartlegging av opplæringstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere og barn av asylsøkere* (NOVA-rapport nr 20/2011). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Wade,J., Mitchell,F. og Baylis,G.(2005): *Unaccompanied asylum seeking children. The response of social work services*. BAAF Adoption & Fostering
- Watters, C. (2008): *Refugee children. Towards the next horizon*. Routledge, London

Med vennlig hilsen

Inger Elise Birkeland
Direktør

Ole Kristian Hjemdal
Seksjonsleder

